

dan hebben wij weliswaar lang geen volledig overzicht der vindplaatsen van oud-germaansche kunst, maar toch voldoende gegevens om de vraag, waar zij gebloeid heeft in het algemeen te kunnen beantwoorden. Van Zuid-Rusland tot Spanje, van Italië tot IJsland liggen, verstrooid, de graven met hun verborgen schatten, de nog altijd schitterende overblijfselen van een hard en trotsch, maar groot menschengeslacht, dat eenmaal heerschte over het heele gebied, waar òf sinds praehistorische tijden Germanen woonden òf zich, tijdens de groote volksverhuizing germaansche volken hebben neergezet.

Dat ligt voor de hand, zal men zeggen. Dat lag inderdaad voor de hand, zoolang men aannam, dat deze cultuur door de Germanen uit eigen drang geschapen, als het ware oer-germaansch was. Maar daartegen verzetten zich èn de chronologische gegevens èn, naar men tegenwoordig aanneemt, ook het karakter dier kunst. De chronologische gegevens brengen ons op de vraag naar den bloeitijd der oud-germaansche kunst. In hoofdzaak is ook zij gemakkelijk te beantwoorden. Wij hebben het al door de ontwijfelbare dateering van enkele stukken gezien. Het is de tijd van de groote of germaansche volksverhuizing, die wij gewoonlijk in 375 na Chr. rekenen te beginnen en die men kan eindigen in 568, het jaar waarin de Langobarden zich in Noord- en Midden-Italië vestigden. Moeilijker wordt het, beginnen eindpunt der cultuur te bepalen, ook al neemt men deze zoo ruim als dat noodig en onvermijdelijk is bij de begrenzing eener cultuurperiode. Noord-Europa moet men al dadelijk uitzonderen: het Oseberg-schip is uit de 8ste eeuw en het zwaard, dat de dichter der Thidrekssage bezong, is, wij zagen het reeds, zeker nog aanmerkelijk jonger; het moet van omstreeks het midden van de 12de eeuw dateeren. Toch laten deze, oogenschijnlijk tegenstrijdige gegevens zich nog wel rijmen. Men moet dan aannemen, wat zonder bezwaar geschieden kan: dat dezelfde oud-germaansche cultuur in Midden- en Zuid-Europa tusschen 600 en 700 ten onder is gegaan door verandering van leefwijze der daar woonachtige Germanen, die zich vaak verwonderlijk snel aan de technisch volmaakter Romeinsche beschaving assimileerden, terwijl zij dáár waar, als in Noord-Europa, de Germanen voorloopig buiten vreemde invloeden bleven, eenige eeuwen langer stand hield. Engeland, waar de Romeinsche beschaving nooit buiten de muren der steden kwam en de Angel-Saksen, zoo niet uitsluitend, dan toch veel meer op zichzelf waren aangewezen, zal dan wellicht het midden tusschen beide uitersten gehouden hebben.

Bewegen deze beschouwingen zich al aan den rand van het woud der gissingen, waarin men zoo gaarne doolt, maar ook zoo gauw verdwaalt; wanneer men tracht op de vraag naar het begin der oud-germaansche kunst een antwoord te vinden, betreedt men, noodgedwongen, dat gebied geheel. En het verschil tusschen gissen en vergissen is niet groot. De vraag